

Äldreförvaltningen
Tjänsteskrivelse

Äldrenämnden

Handläggare:
Helén Jaktlund, Heléne Stenlund

Uppföljning av aktiviteter - Rapport om äldre med nedsatt hörsel eller dövhet

Förslag till beslut

Äldrenämnden beslutar

1. **att** godkänna återrapporteringen av åtgärder gällande barndomsdöva, vuxendöva och hörselnedsatta utifrån förslagen i "Rapport om äldre med nedsatt hörsel eller dövhet", och
2. **att** godkänna återrapporteringen gällande utredning av möjligheten till reserverade boendeplatser för teckenspråkiga brukare.

Sammanfattning

Under 2019 genomförde äldreförvaltningen en utredning om situationen för hörselnedsatta och döva inom Uppsala kommuns äldreomsorg som redovisades i *Rapport om äldre med nedsatt hörsel eller dövhet*. I rapporten gavs förslag på förbättringsåtgärder för målgrupperna. Rapporten presenterades vid äldrenämndens sammanträde den 17 december 2019 och beslut fattades om att de föreslagna åtgärderna skulle genomföras, samt att en återrapportering skulle ske vid äldrenämndens sammanträde den 14 maj 2020.

Aktiviteterna som ålades äldreförvaltningen var:

att ge äldreförvaltningen i uppdrag att genomföra rapportens föreslagna åtgärder för barndomsdöva, vuxendöva och personer med hörselnedsättning

att ge förvaltningen i uppdrag att utreda möjligheten till reserverade boendeplatser för teckenspråkiga brukare

Arbetet med åtgärderna påbörjades direkt efter årsskiftet. Samarbete har inletts med Uppsala läns Dövas Pensionärsförening, Regionen Uppsalas hörcentral och berörda avdelningar inom Uppsala kommun. Flera av åtgärderna är klara för nästa steg såsom åtgärd om träffpunkt för döva och utbildning av hörselombud, medan andra kräver ytterligare utredning som till exempel möjligheter till reserverade boendeplatser för teckenspråkiga.

På grund av den belastning som coronapandemin (Covid-19) innebär för verksamheterna inom äldrenämndens ansvarsområde har delar av genomförandet tillfälligt fått skjutas fram.

Beredning

Ärendet har beretts av avdelningen för avtal och marknad.

Ekonomiska konsekvenser

Ej aktuellt i föreliggande ärende

Konsekvenser för jämställdhet

Ej aktuellt i föreliggande ärende

Konsekvenser för tillgänglighet

Ej aktuellt i föreliggande ärende

Beslutsunderlag

Bilaga 1: Uppföljning av aktiviteter - Rapport om äldre med nedsatt hörsel eller dövhet

Bilaga 2: Informationsblad om Hörselombudets ansvarsområde inom hemtjänst och särskilt boende i Uppsala kommun

Äldreförvaltningen

Carina Juhlin
Förvaltningsdirektör

Äldreförvaltningen
Rapport

Äldrenämnden

Handläggare:
Helén Jaktlund, Heléne Stenlund

Uppföljning av aktiviteter - Rapport om äldre med nedsatt hörsel eller dövhet

Inledning

Under 2019 genomförde äldreförvaltningen en utredning om situationen för hörselnedsatta och döva inom Uppsala kommuns äldreomsorg. Utredningen genererade i *Rapport om äldre med nedsatt hörsel eller dövhet*. I rapporten ges förslag på förbättringsåtgärder för målgrupperna äldre barndomsdöva, vuxendöva och personer med hörselnedsättning.

Rapporten presenterades vid äldrenämndens sammanträde den 17 december 2019. Äldrenämnden fattade beslut om att de föreslagna åtgärderna skulle genomföras, samt att en återrapportering skulle ske vid äldrenämndens sammanträde den 14 maj 2020.

Aktivitetserna som ålades äldreförvaltningen var:

att ge äldreförvaltningen i uppdrag att genomföra rapportens föreslagna åtgärder för barndomsdöva, vuxendöva och personer med hörselnedsättning

att ge förvaltningen i uppdrag att utreda möjligheten till reserverade boendeplatser för teckenspråkiga brukare

Arbetet med åtgärderna påbörjades direkt efter årsskiftet och flera av åtgärderna är klara att genomföras. På grund av den belastning som coronapandemin (Covid-19) innebär för verksamheterna inom äldrenämndens ansvarsområde har delar av genomförandet tillfälligt fått skjutas upp.

Nedan följer korta beskrivningar av vad som pågår, och vad som är gjort rörande de föreslagna åtgärderna.

Åtterrapporering av uppdrag och aktiviteter

Uppdrag

att ge äldreförvaltningen i uppdrag att genomföra rapportens föreslagna åtgärder för barndomsdöva, vuxendöva och personer med hörselnedsättning

Aktiviteter - Barndomsdöva

- *utreda möjligheter och förutsättningar för att kunna erbjuda träffpunktsverksamhet och teckenspråkig äldrevägledare någon eftermiddag/vecka*

En överenskommelse har fattats med Uppsala Läns Dövas Pensionärsförening om att träffpunktsverksamheten ska bedrivas i föreningens lokaler (Dövas hus i Svartbäcken). Kontakter har etablerats runt hur kommunikationsproblematiken skulle kunna lösas. Träffpunkten ska ha ett hälsofrämjande perspektiv i likhet med övriga träffpunkter inom kommunen. Förhoppningen är att verksamheten ska komma igång när coronapandemin inte längre utgör ett hinder för människor att träffas.

Frågan om teckenspråkig äldrevägledare har visat sig vara svårare att lösa, men det finns tänkbara lösningar som behöver utredas vidare.

- *undersöka möjligheter och förutsättningar att samverka med omsorgsförvaltningen i frågor som rör hörselnedsatta och barndomsdöva. Omsorgsförvaltningen har bland annat en teckenspråkig dövkonsulent*

Samverkan med omsorgsförvaltningen är inledd och gemensamt intresse för att utveckla ett samarbete kring kommunikation och information finns.

- *säkerställa att information från äldreförvaltningen, som till exempel Seniorguide, även finns på teckenspråk*

Ett förarbete med bland annat omvärldsbevakning har genomförts, och kontakter är inledda med Region Uppsalas hörcentral, omsorgsförvaltningen och kommunikationsavdelningen.

Arbetet med att ta fram information på teckenspråk om kommunens insatser riktade mot personer över 65 år har på grund av coronapandemin fått skjutas fram på grund av den extra belastning detta innebär för bland annat kommunikationsavdelningen.

- *säkerställa barndomsdövas möjligheter att komma i kontakt med äldreförvaltningen på samma villkor som andra medborgare*

Möjlighet för teckenspråkiga att kommunicera med äldreförvaltningen finns sedan tidigare via bildtelefoni. Handläggarna har inlett samverkan med bland annat Kontaktcenter för att se över möjligheten att göra ytterligare förbättringar.

- *sprida kunskap i verksamheterna om hur man kan förbättra kommunikationen med barndomsdöva för ökad delaktighet, till exempel med hjälp av bildtelefoni*

När arbetet med de föreslagna åtgärderna i *Rapport om äldre med nedsatt hörsel eller dövhet* är klart kommer framtagna dokument att samlas under en länk, *Döva och hörselnedsatta*, på utförarwebben.

Där kommer även skriftlig information om dövulturen, vilka arbetssätt och verktyg som finns för att möjliggöra kommunikationen med teckenspråkiga för att förebygga risken för språkdeprivation att läggas upp.

Funderingar finns om att komplettera grundutbildningen av hörselombud med en kort information om teckenspråkigas behov och vart verksamheterna kan vända sig för att få mer information och stöd när behov uppstår.

Aktiviteter - Hörselnedsatta

- *organisera regelbunden kompetensutveckling och nätverk för hörselombuden samt ytterligare tydliggöra hörselombudens ansvarsområde och uppdrag*

Handläggarna var inbokade vid branschråd och verksamhetschefsträffar för att informera om kravet på hörselombud i verksamheterna inom särskilda boenden och hemtjänst och hemsjukvård (tjänsteområde 2), samt om hörselombudsuppdraget och skyldigheten att delta i grundutbildning och nätverksträffar för hörselombud. På grund av coronapandemin ställdes de planerade mötena in.

En skriftlig beskrivning av hörselombudets ansvarsområde är framtagen (se bilaga - Hörselombudets ansvarsområde inom hemtjänst och särskilt boende i Uppsala kommun) och ett informationsbrev om hörselombudsuppdraget samt rutinerna runt hörslingorna är klart att skickas ut till verksamhetsansvariga när coronapandemin kommit in i ett lugnare skede.

Syn- och hörselinstruktörernas uppdragsbeskrivning har reviderats och väntar på godkännande tillsammans med revideringen av övriga förebyggande verksamheters uppdragsbeskrivningar.

I syn- och hörselinstruktörernas uppdrag tydliggörs instruktörernas delaktighet i ansvaret för kompetensutveckling och nätverk för hörselombud.

Grundutbildningens innehåll är framtagen i samverkan med syn- och hörselinstruktörerna och en representant från Region Uppsalas hörcentral.

Utbildningstillfällen var inplanerade i maj, men har fått skjutas fram till i höst på grund av coronapandemin.

- *skapa rutin för regelbundna kontroller av hörslingor inom äldreförvaltningens verksamheter*

Arbetet inleddes med en kartläggning som visar att det finns 25 hörslingor vid träffpunkter och särskilda boenden, varav nio finns i externa (privata) verksamheter.

Kartläggningen visade också att det finns behov av inventering och funktionskontroll av hörslingorna och att det i en del verksamheter saknas kunskap om handhavandet av hörslingorna.

Handläggarna har i samverkan med Hörselskadades riksförbund (HRF) tagit fram ett utkast till rutin för regelbundna kontroller i de verksamheter som har tillgång till hörslinga. Utkastet kommer att färdigställas så snart en inventering/funktionskontroll av samtliga hörslingor genomförts.

Inventering och funktionskontroll planerades i samverkan med HRF och skulle ha påbörjats i mars, men fick skjutas fram på grund av besöksförbudet i de verksamheter där hörslingorna finns. Inventeringen/kontrollen förväntas bland annat ge underlag för bedömning av vilka hörslingor som ska finnas kvar och vilken modell som finns på respektive ställe.

- *tydliggöra ansvarsfördelningen vad gäller kostnader och regelbundna kontroller av hörslingor*

Ett utkast angående ansvarsfördelning vad gäller kostnader, skötsel och rutiner runt hörslingorna är framtaget och kommer att färdigställas med eventuella kompletteringar så snart funktionskontrollen är genomförd.

- *skapa tydlig användarinstruktion till verksamheterna om hur man använder hörslinga*

Användarinstruktion är påbörjad och kommer att färdigställas när inventeringen genomförts. Användarinstruktionerna kommer att distribueras till respektive verksamheter med tydliga direktiv om att instruktionen ska anslås invid verksamhetens hörslinga.

Uppdrag

att ge förvaltningen i uppdrag att utreda möjligheten till reserverade boendeplatser för teckenspråkiga brukare

Aktiviteter - Boendeplatser

Arbetet med att utreda möjligheterna att skapa reserverade boendeplatser för teckenspråkiga brukare påbörjades i början av mars när handläggarna tillsammans med ledningen inom egenregion, mot bakgrund av den omvärldsbevakning som gjorts, tog fram möjliga alternativ till lösning inom Uppsala kommun.

Varje enskilt alternativ behöver utredas vidare för att utröna vilket alternativ som är lämpligast. På grund av den belastning coronapandemin har inneburit för verksamheterna har man tvingats skjuta fram utredningen.

Äldreförvaltningen
Informationsbrev

Utförare inom hemvård och särskilt boende i Uppsala kommun

Handläggare:
Heléne Stenlund, Helén Jaktlund

Hörselombudets ansvarsområde inom hemtjänst och särskilt boende i Uppsala kommun

Bakgrund

Äldrenämnden i Uppsala kommun fattade i februari 2014 beslut om att förtydliga att det ska finnas hörselombud i verksamheter inom hemtjänst och hemsjukvård (tjänsteområde 2) och särskilt boende. En enkät våren 2018 visade dock att endast 10 % av verksamheterna hade utsedda hörselombud.

Hörselombudets uppdrag

Hörselombudets roll i verksamheten är att efter genomgången kompetenspåfyllning sprida kunskap om hörselfrågor i den egna verksamheten. Hörselombudet ska kunna utföra ”egenvårdsuppgifter” (t ex att regelbundet byta batterier och slangar i hörapparaten samt att rengöra hörapparaten) hos brukare som inte klarar detta själva och känna till vart man kan vända sig i frågor inom hörselområdet.

När det bedöms lämpligt ska hörselombudet handleda kontaktmän till brukare som behöver hjälp med dessa ”egenvårdsuppgifter” för att på så sätt sprida kunskap och fördela ansvaret. Hörselombudet ska även stötta sina kollegor i vad man kan göra och vilka kontakter som bör tas när en brukare har problem med något hörselrelaterat eller börjar visa tecken på nedsatt hörsel.

Hörselombudet ska delta i kommunens grundutbildning och nätverk för hörselombud.

Till stöd för hörselombuden finns syn- och hörselinstruktörerna i kommunen, Regionen Uppsalas Hörcentral och i någon mån också audionommottagningar som har avtal med Region Uppsala.

Grundutbildningens innehåll

Kännedom om hur ofta batteri och slang ska bytas och hur man gör

Kännedom om hur ofta insatsen i en hörapparat behöver rengöras (individuellt) och hur man gör

Kännedom om var man kan köpa batterier och slangar

Praktisk skötsel av hörapparater:

- Batteribyten
- Slangbyten
- Rengöring av insats/hörapparat

Kännedom om hur man vid behov kan stödja brukare vid kontakt med hörcentral eller audionommottagning (ev tidsbeställning, ledsagning e t c)

Kännedom om vad man bör tänka på när man samtalar med en person med nedsatt hörsel

Kännedom om de vanligaste typerna av hörapparater

Kännedom om enkel felsökning, som t ex varför en hörapparat tjuter eller andra vanligt förekommande problem, och hur man löser det